

Budapest, 1875.

45. szám.

November 11.

Megjelenik minden csütörtökön. — Előfizetési ár: egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, negyed évre 1 frt. — Hirdetések ára: 4 hasábos petit sor 8 kr. Az előfizetési pénzeket a Szent-István-Társulat igazgatóságához, a kéziratokat a lapszerkesztőséghez (Lövész-utca 11. sz.) kérjük küldeni.

Jelek a láthatáron.

III.

(M—y.) A nagy harez előjelei a vallásért és vallás ellen már itt vannak. A társadalomnak eszméi a vallásról rosabbak, kárhuzatosabbak, mint az encyclopaedisták virágzó korában. A politikai és társadalmi irányzatok egyenesen, általában úgy mint különösen a vallás ellen intézvék. Általában amennyiben a culturállamok nem ismerik el többé a vallásos oktatás szükségét az iskolákban. Nem elv többé, hogy a vallás érzelme alapja a közérkölciségnek. Az államnak szüksége van tudósokra, kereskedőkre, kézművesekre, munkásokra, rendes adófizetőkre; de nincs szüksége vallásos emberekre. Általában a vallás mindenütt gúny, üldözés, neveltség tárgya. Nem létezik többé az Isten-sértés eszméje. A magasabb tanodákon Krisztustagadó, áruló papok, hitehagyott, vallástalan tanárok vannak alkalmazva. A protestánsok jobb része feljajdul azon, hogy hitsorsosai ugynevezett tudósabb része eldobja a bibliát, a protestáns traditiót, megtagadja Krisztus Istenségét s teljesen a hitetlenségbe sülyed alá. A protestáns lapok formalis harezot viselnek a teljesen atheista collégák ellen. Egyik rész megmaradt annak, ami volt, a másik haladást hirdet s levetkőzi a keresztény jelleget. A héber vallásuak közt szakadás van; külszínre úgy látszanék — jelentéktelen; bensejében azonban ugyanis fontos és lényeges; mert nem kulturbeli külformákon alapszik, hanem már a vallás lényegébe ment át. Ezek egy része teljesen hitetlen, másik része elfogult s fanatikus saját hitsorsosai iránt. Az illetők papjai alkuszna dogmáikkal, amint a körülmények magukkal hozzák. A vallás csak köpeny. Egyik büszkélkedik abban, hogy ő »konfessionlos»; kap hivatalt, s vállal vele vallást. Mindegy akármilyent; az ember marad a régi. Protestáns, zsidó, nazarénus,

unitarius, pogány mind bomlik s romlik, mintha vesztét érezné. Ime a jelek a láthatáron.

Valamennyi egyetért azonban különösen a kath. vallás elleni gyűlöletes üldözésben. Nehéz meghatározni aljasságukban vagy hazugságukban nagyobb, hamis elveken, alapokon támadják meg a kath. anyaszentegyházat. Az űsz, megaggott fogoly élő vértanu személye úgy szerepel, mint e küzdelem vezére, holott az eszme a vezér, melyet képvisel. Mindenütt, hol a keresztény kath. vallás nyilatkozik, szóban, tettben, legnemesebb, leghumanusabb tényekben, gyanusítás, kisebbités, rágalom, üldözés tárgya. A népnevelés, közoktatás fölszentelt bajnokai, kik ezredéves babérokot hordanak homlokaikon, kik századokon át voltak a tudomány képviselői, a művészet megalkotói, pártfogói, terjesztői, a civilisatio apostolai, száműzve, kilökte, honpolgári jogaiktól megfosztva, hazátlan és hajléktalan keresik a könyörület és irgalom adta helyeket. A püspökök, papok egyes államokban nem állásuk, de társadalmi, egyéni jogaiktól megfosztva. A szabadságot hirdető kor rabbilincset osztogat. Minden gazság, alávalóság, jellemtelenség, csalás, rablás, gyilkolás iránt könyörületet, humanismust ismer az állami hatalom; csak a vallási meggyőződés iránt nem ismer irgalmat, szelidséget, türelmet. A vallás embere nyomorult helóta. Mindenki talál védelmet, sőt a legigazságtalanabb, a legpiszkosabb ügyben pártfogást, segedelmet, csak a kath. vallás van mindenütt elnyomva, eltiporva, finoman vagy durván, ahogy az állami mindenhatóság magával hozza. A társadalmi élet legszenetebb eszméi, a házassági kötelék, a fogadalmi hűség, az adott szó szentsége mind chimaera, neveltség, ostobaság tárgya. És még sok, számtalan hasonló jelek kétségbevonhatlan jelzői ama félelmetes, megdöbbentő állapotnak, melybe a vallástalanság társadalmunkat juttatá.

A harezna, a roppant társadalmi küzdelemnek előestéjén vagyunk. Valóban boldognak mondhatjuk

az öszt, ki e véres küzdelmeket már nem érendi meg; és szerencsétlennek az ifjabb józan és vallásos nemzedéket, melynek ama szomorú sors jutott, hogy a meg-rázó nagy társadalmi küzdelemben — betemesse az árkot.

Jelek a láthatáron!

De a borus felhők mögött a felszabadult jog, igazság napja ragyog. Lehetetlen hinnünk, hogy a nemzettek nagy Úra évszázadokon ily szomorú tévedésben hagyta volna az emberiséget, anélkül, hogy az egykori győzelem vigasztaló reményét nem adta volna meg.

A keresztény katolika vallás győzelme, győzelme leendő az emberiségnek és társadalomnak.

Nagy, fényes és örökké tartó!

E győzelem előtt azonban milliók halála s pusztulása áll...

Boldog, ki e roppant küzdelmet átélve elmondhatja: »Futásomat be végeztem, hitemet megtartottam, és im végezetül eltételek nekem a dicsőség koronája.«

Éltem útja

Ketten keltünk játsz kedvvel utnak:

Én, a gyermek, s a vidám patak,
Engem titkos szent ábrándok vontak,
Nagy tervekről szólt a zuhatag.
Merre, fiuk! merre? Kérdező a gerle
Le-leszállván az uton elénk, —
Fönnen szóltunk: »El a nagy világba!«
S harmatos lön a völgy gyöngyvirága, ...
Ugy fájt itt benn... De mi csak menénk.

S megvalósult a gyermeknek álma,
Megnyílt a völgy, — s mily kép tüne föl!
Sugártornyok, mint megannyi pálma,
A keresztben napfény tündökölt,
Majd a légen által csengő dallamával
Szent harang szólt, s hangján szólt az ég,
Látomása szállt reám Béthelnek,
Gyermek-álmin sejtelmi bételték...
S a patak ment, én meg maradék.

Vajh hová lett a völgy gyors patakja?
Tán mint felhő immár vissza-fut.
S ki a csillag körutját kiszabja,
Mire szánta a szilaj fiut?
Ah egy szentély-lámpa lön szívének lángja,
Igen, a szűz oltár lett arám,
Emlékszem az első csók üdvére,
Karom rezgett amint a frigyvére
Ott lángolt az áldás poharán.

Még emlékszem! — most is köny borít el, —
Mint áldám meg könyező anyám,
És apámra mint mondék szent hittel
Üdvöt, áldást a sirok honán...

Mért nem haltam én meg gyönyörén e kéjnek?

Egy boldoggal most több volna ott.
Legalább a szívem azt érezte,
Hogy a mennytől már nem vala messze,
De most?... Uram! már csak te tudod.

Am Taborról nem visz ut a mennybe,
Még előbb az Golgotára tér,
Üdvözítőnk ez ösvényen ment be,
Lányomát ott jelöli a vér.
Ki utnak eresztett, mondván: »Vedd keresztet!«
Én rá léptem s vígan jártam ott,
Munka, küzdés volt lelkem világa;
De majd jött a kínok pusztasága,
S lelkem szomjan itt meglankadt.

S amint szívem fájdalmin eltikkadt,
Tündér fátylán feltűnt délibáb,
Jöjj — szólt — enyhülj, ki csak a but ittag,
Lám más létét vígan éli át,
S én megzavarodtan, ah! megtántorodtam,
Én Istenem! megtagadtalak,
Ha az a perc ismét visszatérne!...
Ha elveszne!... Mit nem adnék érte,
Nincs olyan kincs, nincs az ég alatt.

Nem volt alap, oh! nem volt alázat,
S porba döltem mint szüette törzs,
— Am e nélkül mind csak hiu látszat, —
És most Uram! vajh tán összetörsz?
Ah! fölemel kezed és ujjalag vezet;
Én oly bűnös... s te oly jó valál...
Lelkem! eszmélj... Töltsd be tennen tisztet!
Végezd, Isten, rajtam, a mint kezdted!
Ne gunyoljon ki a bűnhalál.

Jöjj, védj... Te küzdj értem mind halálig!
— Hajh! magamban én nem bizhatom, —
Dicsőséged annál szebbé válik,
Mint szívárvány a borulaton;
Legyek ily borulat, mely bő áldást hullat,
Hirdetvén, hogy az Úr neve szent.
Igazságod szól bár menydörögve,
De irgalmad ragyog mindörökre
Abból; — s ezért lantom áldva zeng.

Bogyai B. Gy.

Hűség és szerelem.

Elbeszélés.

Irta

Vajda Viktor.

I.

Marosliget kies helyen feküdt a szép országban, mely a mohácsi véstől kezdve egész korunkig, külön szakadva az anyaországtól, Erdély nevet viselt. Most királyhágón-tuli résznek szeretjük nevezni e kis hazát, mely épen csak oly kiegészítő része, mondhatnók ép oly életfeltételes szerve szent István országának, mint akár a legvirágzóbb megyéje a királyhágón-inneni Magyarhonnak.

Azt mondók, hogy kies helyen feküdt; s ez utolsó szóra annyival nagyobb súlyt kívánunk fektetni, mivel Marosliget falvát most hiába keresnök akár a legpontosabb s legrészabatosabb földabroszon: e község eltűnt a föld színéről s néhány udvarházának romjai még most is ott hevernek kopár szirtek szomszédságában, hol a bérczi sas tanyázik s farkasok ügetnek.

Hogyan? fogjátok kérdezni. Talán valami föld-rázkódás, földrengés következtében? Oh, nem! Emberi erőszak dulta föl és vadságnak esett áldozatul.

A polgárháboru, mely hazánk virányait vérrel borítá, mintegy három évtizeddel ezelőtt (s vajha századokkal előbb folyt volna le) e kis községnek is véget vetett.

Még jóval azelőtt a marosligeti Málnássy-család birta. Történetünk idején csak két tagja élt ez ősrégi családnak, mely hazánk zivataros századaiban oly nevezetes szerepet játszott: Mihály, ki röviddel a forradalom után az ötvenes évek elején halt el, mint végső fisarja a Málnássyknak és Malvina, Gutenau tábornok neje, ki, mint elbeszélésünk egyik főszemélye, közelebb érdekel minket.

Gutenau tábornok egyike volt ama külföldi származású osztrák tiszteknek, kik itt gazdag házasság után indigenatust és új hazát nyertek.

Gutenau még kapitány korában vette el Málnássy Malvinát, midőn kardján, lován és fizetésén kívül semmi sem volt; de aztán gyorsan emelkedett, ezredességig vitte, mikor aztán tábornoki ranggal nyugalomba lépett, itt Marosligeten huzta meg magát, hol sógora is lakott. — Amily nyalka volt fiatal korában s aprólékoskossáig kényes még csak ruházatára is; ép oly mérvben hanyagolta el magát vénségére: torzonborz szakállát nem bántotta és űszbe csavarodott hosszú haját csak akkor érintette olló, mikor neje már nem nézhetve tovább férje rendetlenségét, szép szerével és hizelgések között, vagy orozva levágott egy-egy fürtöt belőle és nyirogatta. Fűszenvédélyét, a lovaglást most is csorbítatlanul őrizte; azonkívül vadászatot agarászva vagy hajtóival; nyáron meg halászott.

Ebből állt Gutenau mulatsága, a szép örömmön kívül, melyet érzett, ha szórakozásaiból megjőve, leányát üdvözölte s vele összelelkelt, összecsokolózott. A vén Nimród, tele gyöngédséggel, oly szelid volt egyetlen gyermeke irányában, mint egy bárány és nejét sem hanyagolta el.

Ez egyetlen gyermekben, a sugár termetű, szőghaju, kék szemű Malvinban telt kedve az anyának is, ki teljesen hozzá törődött a zsémbes tábornokhoz és matróna volt maga is, csak büszke természetével és kifejező vonásaival emlékeztetve egykori szépségére.

Gutenau Málesi, néhány év kivételével, melyeket Pesten és Bécsben nevelőben töltött volt, szülei szeme előtt nőtt fel s tizenhetedik évében járt, de közel a tizenhatszadik tavaszhoz már, mely a fiatal hajadonok életében oly nagy fontosságú szokott lenni. A gyermekévek végén, a nőiség kezdetén válságos korszak ez, mely a fiatal teremteseket vágy és remény között tartja, s az öröm meg csüggedés hullámaiban ringatja, sejtelmekkel borítván el a jövőt. A tábornokné, mint okos és böles asszony jól ismerte e jelenségek forrását és

aggódni kezdett leánya miatt. Ismerte szive jóságát, gyöngédségét, lelke ártatlanságát és minden érzelmét, mikkor az embereket és tárgyakat körülölelte; s nem titkolható magában a benyomást, melyet azokkal űreá is, mint anyára gyakorolt. Belátta, hogy e tulajdonok, bármily örvendetesek legyenek is magukban és magukért; nem valók oly korba, mely ádáz tüneteivel csak félelemmel tölti el az embert s egyre zordabb elemeknek engedi át a tért. A régi engedelmességnek vége szakadt; a környékbeli oláhság szarvat öltött s nem hajtott a szóra: aratni alig lehetett, s a csekély termés behordása még nehezebben sikerült; de amiben legvilágosabban mutatkoztak az idők jelei, az abban a körülményben rejlett, hogy az eddigi paradicsomi igénytelenséggel és ártatlansággal ellentétben minden csekélységet zár alá kellett helyezni, a birtok és tulajdonjog szentsége még így is kétes levén; sőt az életbiztonság is nem egy ízben szenvedt csorbát, midőn az urasági eseléség némely tagjait a parasztság eldöngette és gúnyosan sértő szavakra fakadt azok irányában, kikhez csúszva-mászva közeledett kevéssel azelőtt.

A tábornokné remegett leánya miatt s reszketett férjeért. Mi lesz leányából, ha ez így tart még továbbra is? Ki fog gondoskodni róla, ha ők, a szülék elhalnak s gyermekök magányosan fog bolyongani a világban?

Oh, e gondolat űrültté tette volna, ha nem bizik vala az isteni gondviselésben!

II.

A Szász.....tól Marosliget felé vezető uton két lovas haladt egymás mellett sűrű beszélgetésben, melynek élénk s nyomós hanglejtései elárulták, hogy mindkét fél szíven hordja a tárgyat, és minden szót megragva boesát ki száján. Mindkettő fiatal és esinosnak mondható, mennyiben az egyik még alig töltötte be huszonhetedik évét, s a másik jóval innen van a harminczon; de azontul semmi hasonlatosság nincs köztök, mivel az egyik szőke s középtermetű még alig pelyhedző bajuszszal és szakállal, a másik ellenben barna s magas, büszkén kipödrött sűrű fekete bajuszszal és szakállal. A dragonyosok öltönyét hordták: fehér kabátot, kék nadrágot, mely a lábszáron fénymázás bőrrel volt ellátva, s fehér gallérköpenyt.

Szép űszü délután volt, verőfényes idő, melynek kedveztével a lenyugvó természet mintegy fölelevenedett s mosolyogni látszott. A hullongó és mindegyre ritkuló lomboszat élénk színvegyülete borítá az erdőt, mely a község felett emelkedő bércz diszélül szolgált s az egyik az udvarház kertjéig huzódott alá szép lejtősen. E pont felé irányzá tekintetét mind a két főhadnagy, midőn a nehéz kaptatón felértek s a kis községet rejtő völgyecskét maguk előtt elterülni látták.

— Fáj a lelkennek — ugymond a barna tiszt — ha elgondolom, hogy e csendes lakot még feldulhatják!

— Azok a pimaszok? azok az oláhok? válaszolá a másik, kinek sajtáságos kiejtése idegen nemzet fiára utalt.

— Csalóddol édes Fricz barátom, ha számba nem veszed, hogy sok lud disznót győz, s a felbőszült tömeg a hóomlataghoz hasonlít, mely mindent magával sodor, zúz és ront.

— Meglehet; — véleményezé Fricz, könnyűen vállat vonítva; — de annyit mondhatok, hogy tizenketted magammal akár egész ármádát szétugrasztok.

— Megeshetik; csak az a baj, hogy ők nem kérdik tőlünk, mikor lesz kedvünk velök szembeszállani? hanem akkor ütnek a védtelenre, mikor távollétünk felől teljes bizonyosságban vannak.

— Különben legokosabb volna, ha bejőnnének a városba lakni és addig meg sem mozdulnának, míg az ország le nem esendesül.

— Addig ugyan várhatunk, s tudom, hogy az öreg tábornok egy hét alatt halálra unná magát abban a fészekben, melyet várnak esufolnak.

— Azt hiszem, hogy már nem soká fog tartani az egész komédia; mert ha kenyértörésre kerül a dolog, tudom, hogy az a sok czifra honvéd meg önkénytes huszár az első ágyulövésre megszalad.

— Kérdés még előbb; de annyit tudok, hogy én hazám ellen fegyvert nem fogok.

— Katona vagy, hűséget esküdtél a császárnak, s mégy ahová visznek.

— Ugy van! hűséget esküdtem a királynak és ellene harezolni nem fogok, de ha zászlóm mellett maradok, ezt nem azért teszem, hogy hazámat eláruljam!

E perczen sarkantyuba vették tisztjeink lovaikat s neki iramodtak, sebesvágatva érve be a ház udvarára, melyben Gutenberg tábornok lakott.

(Folytatása következik.)

Mister Minns és unokatestvére.

Humoresk, Dickens után.

(Vége.)

»Ejnye, hogy megnőttél, kis fiam«, — megjegyzendő, hogy Minns őt soha, tehát kisebb korában sem látta — »s mily pompás ficzkó lett belőled«, folytatá Minns, ki oly boldognak érezte magát, mint a pinty a lépvezzőn. »Nemde, pompás ficzkó vagy?«

»Az bizony!«

»És hány éves vagy?«

»Jövő szerdán nyolcz leszek; hát te hány éves vagy?«

»Sándri!« vágott közbe a megrémült anya, »hogyan lehetsz oly faragatlan, s hogyan kérdezheted bácsitól, hogy hány éves?«

»Ő kérdezett engem először, hogy hány éves vagyok« felelé a kotnyeles fiu. De abban a perczen mister Minns már megesküdt magában, hogy a kersztfiának ugyan nem fog semmit sem hagyni.

Mihelyt az általános nevetés elhangzott, egy alacsony veres szakállu uri ember fordult Sándrihoz s azt érdé tőle, hogy miféle beszédrész az »én?«

»Ige.«

»Helyesen van, fiam!« mondá diadallal mistress Budden.

»De hát tudod-e, hogy micsoda az ige?«

»Az ige —«

»Uraim!« kiáltott hirtelen közbe az asztal másik végéről mister Budden, ki félt, hogy fia valami nagyon

is okosat talál mondani, »töltsék meg a poharaikat, mert én egy toasztot akarnék mondani.«

»Halljuk, halljuk!« hangzott minden oldalról, s mindenki megtöltötte poharát.

»Uraim, egy kedves vendég van közöttünk —«

»Halljuk, halljuk! kiáltá közbe a kiss vörös szakállu.

»Kérlek viseld magad esendesen, Jones; — azt mondtam, uraim, hogy egy kedves vendég, kinek társaságában szerencsésnek érezzük magunkat és — ah — és akinek társalgása mindnyájunkat mulattatott és fölvidított.«

»Hál Istenek, legalább nem rólam szól«, gondolá Minns, ki eddig a jelenlevőkkel összesen husz szót sem váltott.

»Uraim! folytatá Budden, nekem talán bocsánatot kellene kérnem, hogy indokoljam a benső barátság és vonzalom érzelmeit, melyek engem indítanak — hogy szabadságot vegyek magamnak fölemelkedni, hogy egy személynek egészségére poharat emeljek, egy személynek, ki, bizonyos vagyok benne, — köhintés — azaz egy személynek, kinek nagy erényei őt drágává kell hogy tegyék mindazoknak, kik azokat ismerik —

»Halljuk, halljuk!« kiáltott a társaság, hogy tesszést nyilvánítsa s a szónoknak lehetővé tegye kissé érthetlenné vált mondata helyet egy újat kezdeni.

»Uraim, az én komám oly férfi, ki, — ki, — ismét két köhintés — ki nekem közel rokonom —«

»Halljuk! halljuk!«

»Kit köztünk látni, magamat roppant boldognak érzem, s kinek jelenléte mindnyájunkat megment a sajnálat érzetétől, melyet nekünk az ő távolléte okozott volna.«

Hangos »halljuk! halljuk!« kiáltások újból.

»Uraim, érzem, hogy szavaimmal becses figyelmeket már tovább igénybe vettem, hogysem méltányos lett volna. Kérem tehát a, — kérem érzelmeivel az — ah, eh —«

»Hálának«, kiáltott közbe a jelenlevők egyike.

»A hálának érzelmeivel, hogy igyunk egyet mister Minns egészségére.«

»Álljanak fel uraim!« kiáltott a kis veresszakállu.

»Éljen tehát ő! éljen!«

Mindenkinek szeme a toaszt szerencsétlen áldozatára volt irányozva, ki roppant adagban nyelte a portbort, hogy zavarát eltakarhassa. Kis vártatva, illemből felállt az ünnepelet, hogy a felköszöntést viszonzza, azonban mister Minnsnek még kevésbé volt mestersége a szónoklás s ugyancsak izzadott szegény, míg néhány zavaros mondatot egybe tudott fűzni, de a teljes belesüléstől csak is a vendégkoszoru jóindulata mentette meg, amennyiben érthetlenné vált toasztjának utolsó szavait viharos tapssal és éljenzéssel fojtották el.

Miután a zaj némileg lecsendesedett, a már említett mister Jones állt föl és szót kért.

»Szívesen« felele Budden s az asztalon keresztül azt sugta Minnsnek, hogy: »Pompás egy gyerek ez a Jones, kitünően beszél minden alkalommal s mindenütt helyén találja magát.«

Minns bácsi intett s mister Jones elkezdé:

»Rég idők óta, a legkülönbözőbb alkalmakkor, a legkülönbözőbb körülmények között és minden lehető körben az volt a sorsom, hogy néhány szót szenteljek azoknak, kiknek a társaságában lenni szerencsém volt. Igen gyakran, megvallom és miért ne vallanám meg? visszariadtam az óriási feladat elől, melyet elvállaltam, és én éreztem, mily teljesen képtelen valék én annak megfelelni. — Ha ily érzemények már előbb és más körökben ébredtek bennem, mennyivel inkább kell ennek most, — jelenleg történnie, midőn oly rendkívüli körülmények között ragadtam meg a szót!«

»Halljuk, halljuk!«

»Ezen érzeményemet leírni lehetetlen lenne, de meg akarom kísérelni önöknek jelezni, azáltal, hogy egy esetet idézek önök emlékezetébe, mely ritkaságánál fogva most jutott eszembe.«

Ki tudja mennyire tévedt volna még a szónok beszéde bevezetésének tömkelegébe, ha a vöröshaju inas lélekszakadva be nem rohan, azzal a hirrel, hogy esurog az eső, s a kilencz órai omnibusz az ajtó előtt áll, hogy esetleg még egy utast fölvegyen, ki a citybe akar menni; de csak egy üres hely van.

Mister Minns fölugrott s daczára a minden oldalról hangoztatott sajnálkozásnak és meglepetésnek, daczára minden kérésnek, amellet maradt, hogy megy. De a barna selyem esernyő sehol sem volt található, s minthogy a konduktor nem várhatott, az omnibusz tovább ment azon igérettel, hogy a »fehér hattyunál« várni fog, míg a barna esernyő mister Minnsel megérkezik. Minthogy azonban szegény Minnsnek csak hosszú keresés után jutott eszébe, hogy esernyőjét a délutáni omnibuszban feledte, s minthogy ezenkívül mister Minns gyorsfutó sem volt, bekövetkezett aminek be kellett következnie, az utolsó city-omnibusz tuduillik már rég elhagyta a »fehér hattyu«-t, midőn Minns az esernyő nélkül oda érkezett.

Ejféli utáni két óra lehetett, midőn mister Augustus Minns halkán kopogtatott lakása ajtaján: fáradtan, átfagyva, átvázva s haragtól dühösen.

Másnap reggel végrendeletet készített. Ügyvédje titok pecsétje alatt elbeszélte nekünk, hogy a végrendeletben sem mister Octavius Budden, sem mistress Amelia, sem mister Alex Augustus Budden nincs egy szóval sem megemlítve.

Fordította: F.

TÁRCSA.

Levelek egy csüggedőhöz.

IX.

Szívemből örvendek, hogy vidám hangulattal és nyugodt életkedvvel haladsz a pályán, melyen oly számos társaid hasonló megnyugvással és reménnyel megelőztek már, vagy követnek. Az vigaszodra s buzdításodra szolgálhat bizonynyal, hogy a választott, kissé nehéz, de kedves kilátással bíró életösvényeden nem lépdelsz egyedül. Követnek számosan s köztök az, ki ez utat neked ajánlás azon bátorítva folyton nyomodban van. Az élet mindennapi küzdelmei ne csüggeszsenek; tégy tanácsom szerint, mint eddig, s megkezdődött boldogságod folytatódni fog...

Előbb a hallgatásról beszéltem, annak nagy becstét s értékét mutattam meg, ha okszerűen s annak idején híven megtartod. Most a beszédről szölok neked, mely nélkül az ember el nem lehet, míg emberek közt, társaságban él. — Annak idején okszerűen hallgatni, mint mondám, nehéz s most mondom: helyesen, hasznosan beszélni nem könnyű. — A helyes beszédről im ezeket tapasztaltam és olvastam:

»Tények a szavak is! Szó által intézzük a legfontosabb dolgokat s ügyeket a világban; szó által szerzünk legtöbb jót s legtöbb roszt. Nem a gazdagság, nem a származás, hanem az ember szava a legerősebb hatalom, mely által működik. — Nem a kard, hanem a szó a legerősebb fegyver, mely által sebesíthetünk, sérthetünk s védelmezhetünk. E hatalmat, e fegyvert Isten adta az embernek, reá bizván annak jogos, méltányos használatát.

Beszédünk lehet balsam, melyet enyhítésül valamely szenvedő szív fájalmára öntünk; vagy méreg, melylyel mások csendes nyugalmát földuljuk. Szavaink által fölemeljük a megaláztatott, megszegyenítjük a kevélyt. Beszéd által ellenségeskedést idézünk elő s barátokat szerezzünk. A szó azon nagy s mindent átölölő kötelek, mely emberi társulatokat egy-

betart s népeket népekkel egybeköt, szó által csillapítjuk az aggodalmat, enyhítjük a bánatot, bátorítjuk a csüggedőt s élesztjük a szeretetet; — de ugyancsak a szó által fegyverezzük fel a haragot, zaklatjuk fel a szenvedélyeket, öljük meg az igazságot s teszszük a földet pokollá...

Ha a bölcsnek, ha a kereszténynek szemében minden egyes tett fontos, mennyire fontosnak kell lennie a szónak, mely életében mindennapi tette? mely által embertársait barátjává vagy ellenségévé teszi, mások boldogságát, vagy szerencsétlenségét eszközli?

A beszédnek, a szónak okszerű, igazságos és hasznos alkalmazásaért felelős minden ember Isten és a világ előtt. Mert általa saját és mások boldogságát, vagy boldogtalanságát eszközli.

De azt mondod, kedves Adamata, hogy a beszédnek ily ovatos alkalmazása nehéz.

Nem épen olyan, mint gondolod. Avagy nem voltál-e képes akár hányszor uralkodni itéleteden, beszédeden, midőn valamely bajtól féltél, vagy midőn ovatosságodért hasznot reméltél? Ha akkor képes voltál, s erős akaratod van, képes lehetsz minden időben. Csak naponkint gyakorold magad abban s légy rá elkészülve minden perczen.

Meggondolás a beszédben egyike a bölcs legszebb, legfontosabb tulajdonának, a keresztény bölcsesség legszebb jellemvonásának. A megfontolt beszéd, az önmagára való állandó figyelem által fáradság nélkül megszerezhető, szorgalmas gyakorlás által szokássá változtatható; mely aztán belső megelégedéssel jutalmaz bennünket, távol tartván és megsemmisítvén bennünk a gyakran felmerülő elégedetlenséget, bosszúságot.

Hogy szavainkban ovatosak legyünk, szükséges, hogy uralkodjunk magunkon; hogy az ész itéletében, véleményében s a szív kíváncsi- és vágyainál tudjon parancsolni a felmerülő szenvedélynek és sem a jó kedv sem a kedvtelenség heve által ne engedje magát elkábíttatni. — A szellemnek uralkodni kell a test felett, a képeletek és hajlamok felett. Ezen önuralkodás eredménye aztán a megfontolás. Hasztalan dühöng a hirtelen harag. A szellem ugyan nem olthatja el a felcsapongó lángot;

de míg a vér zajong, ideje van, hogy semmit se tegyen. Szilárdan várja be a nyugodt pillanatot s csak azután, ment lévén minden szenvedélytől — cselekedjék. Nem illik, hogy a lélek rabszolgája legyen a testnek, vagy a test szenvedélyeinek. A böles, kinek saját életboldogságára gondja van, megtiltja ajkainak a beszédet s a tettet mindaddig, míg belsejét tökéletesen nyugodt hangulatban lenni nem érzi.

Ily gyakorlások által szokássá válik beszéded és minden tetedben az ovatosság, ezen nemes irányu törekvés által mindig tökéletesebb leszel s nyugalmaid naponkint biztosabb, boldogságod nagyobb.

Másokról és másokkal mindig szeretetteljesen beszélj. A szeretet alapja a keresztény vallásnak. Az apostol is mondja: »A ti beszédek mindenkor kedvességgel, mint sóval, legyen meghintve, hogy tudjátok, mint kelljen mindennek megfelnetek.« Szavából ismered meg az embert. Szavai után ítélj felette. Ha durva, nyers, haragos a szó, azt mondd, ezen ember gyöngédtelen, durva. Vigyázz tehát, hogy mások is rólad így ne ítéljenek. Tépen az vagy az emberekre nézve, mik ők rád nézve.

Beszéded legyen őszinte s igaz mindenkor. Ne adj álmértéket felebarátodnak értékedről. Sokan okosságnak tartják azt, ha valaki beszédeben, társalgásában szeretetteljesebbnek, barátságosabbnak s türelmesebbnek mutatja magát, mint valóban van. Azonban ezen színeskedés tiszta lélekhez nem méltó; előbb-utóbb leesik a szépítő álarc és megvetetés lesz osztályrésze az oly színeskedő ügyességnek. Megutálják azon barátságos arcot, mely mögött önzés lappang, haszonlesés rejtőzik. Az őszintén beszélőhöz mindig bizalommal közelednek a szívek s biztonságban érzik magukat.

Általában pedig, mint kelljen beszélned különböző körülmények között, az élet különféle viszonyaiban, arra legbiztosabban tanít belső őszinted érzületed és a tapasztalás.

Az emberszeretet s az őszinteség szavaidban legyenek alapvonásai gondolkozásodnak, s nem fog nagy fáradságodba kerülni a beszédben való ovatosság megszerzése.

Hallottad tehát, mily nagy fontossággal bírnak az okszerű hallgatás és ovatos beszéd, földi boldogságodat illetőleg. Nincs más hátra, minthogy azokat jó szándékok szerint szivedbe fogadva, készséges akaratoddal gyakorlatilag naponkint is alkalmazd.

Nem ok nélkül időztem e tárgynál oly soká, mert bizonyos, hogy ez képezi alapját, kezdetét a tökéletesedés azon utjának, mely a boldog megelégedés révpartjához vezet. — Minthogy pedig te, kedves Adamata, arra kértél fel engem, hogy földi élted zárandoklásában el ne hagyjalak, hogy, míg én is élek, téged utadban buzdító, tanácsadó szavaimmal erősítve, kísérjelek: érdekeltem áll, hogy szívből jött utmutatásaimat általad gyakorlatilag is alkalmazva lássam.

Mit használna a legszebb szó, a legüdvösebb tanács, ha azokra nem hallgatunk, hanem csak saját kedvünk szerint teszünk? Ez amnyi lenne, mint a tükörben megnézni ábrázatunkat s eltávoznán a tükörtől, ismét elfeledni azt.

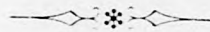
Legközelebb egy más s rád nézve érdekes dologról fogok beszélni. Tudom, hogy te is szereted a változatosságot, mint minden ember. Maga a természet is mindenféle váltakozásokkal mulattatja magát és az embereket, hogy meg ne unják e földön magukat. Az ember élete sorsa telve van változatossággal s ezen változások várása a remény édes érzetét hagyja keblében. Ezen remény tápláljon és boldogítson téged addig is, míg életünkben az időnkinti változások megérkeznek. Csak jó fel-

tételeddben és erős akaratodban ne változzál, mert akkor nem leszek felelős, ha feltalált nyugalmaid elégtelenséggé változik.

Engem ne félt. Mielőtt az utat neked mutatnám, magam teszek azon lépéseket s oktatásaimat saját gyakorlatom előzi meg. Oly terhet nem teszek vállaidra, melynek súlyát s elviselhetőségét előbb magam meg nem kísérlem. — Egyébiránt oly terhet, melynek értéke nagy, mindig szívesen viselünk. Egy aranynyal telt szekrényt, bármily súlyos lenne is, mindenki boldogító öröklődéssel vonszolna lakába, mert tudja, hogy terhes fáradsága hosszas nyugalommal lesz fizetve a nyert kincs bírása által. Ily értékes és megnyugvára vezető drága kincs az önmegtartás is, mely értékben, boldogító eredményében bármily földi kincset felülhalad.

Ehez tartsd hát magadat. Légy vidám és nyugodt s ezután gyakrabban tudasd velem nehézségeidet s nem fog ugy elkésmi válaszom. Isten veled!

Beregi Sándor.

Az ősz és az ősz.

A természetben buvádkodó s oknyomozó lélek vajmi sok meglepő szépségekre és remekekre akad, vajmi sok találó hasonlatra bukkan a különben lényegileg nagyon is különböző dolgok között; s mindezekből mennyi beces, mennyi szellemű tapasztalatot, mennyi dönthetlen adatot, a Teremtő bölcseségének mérhetlenségére utalókat képes vonni; azt csak az tudja, ki e mindenséget elővárszó kéz ecsetvonásait éles figyelemmel tanulmányozni, bonczolni némileg is iparkodott; mert annak minden remekét átérteni, a korlátolt lélek örökre képtelen.

Az ősz a természet férfikora, a férfikor az emberi élet ősze. Gyümölcsöt hozó ősz előzi meg a zordon telet. Tettekben gazdag férfikor előfutára a komor öregségnek.

A fák és kalászok gyümöleseiket már-már veszítik, sőt mi több, sötét zöld lombjaik is lassankint világos sárgává változnak át és egymásután leesnek az avar közé.

A tettek kora tünedez, fáradság lepi el a még nem rég nagyszerű műveket létrehozó férfiú tagjait, fürtei világosodnak és a tisztaság napról napra vesztit hajzata sűrűségéből....

A vig madárkák, az erdők és ligetek fáradhatlan dallosai tova költöznek, alig veszi az ember észre, már nincs semmi vig, semmi kedvet adó a szabad természetben.

A boldog órák, vigság és jó hangulat tova szállanak, észrevétlenül kimarad az ember minden barátságos vigalmakból és körökből, hogy a mult eseményeiről önmagában gondolkozzék.

A vigan esergedező patak kristály cseppjei dermedeznek, — dermedeznek, míg végre csonttá fagnak.

A férfikor pezsgő vére napról napra vesztit forrongásából, míg végre eljön ama nap, melyen buzogni megszűnik.

A hóval borított mezőkön legfőlebb fekete varjak krároganak barátságatlanul.

Az agg botjára támaszkodva legfőlebb a közel halál sötét gondolatával bibelődik.

De valamint a kietlen tél után egy szép viruló ifju tavasz közeledik, ugy a komoly, egyhangu s egykedvű agg a félelet sötét kapuja után egy virágos, újjá született életnek, az örökkévalóság kedves eszméjének közel létében bizakodik és benne reményel.

Nemde nyomról nyomra egy és ugyanazon dolgokkal találkozzunk az ember élete és a természet szoros vizsgálata után?

nemde a Teremtő, az egy és örök alkotó beláthatlan és át nem érthető bölcsességére utalnak mindezek? kinek művei remekek és dicsők oly annyira, hogy a halandó kéz legmesteriebb műve hitvány fércz az ő legparányibb alkotmányával szemben.

R. F.

RÖVID HIREK.

— Legfelsőbb adományok. A király ő Felsége a népszínháznak, megnyitása alkalmából, négyezer forintot adományozott. — A királyné ő Felsége Lucsivra, Alsó- és Felső-Sunyáva r. kath. hitközségeknek templom-, paplak- és iskolaépítésre száz forintot, a hátszegi r. kath. leány tanodának házvetelre ötszáz forintot adományozott magánpénz-tárából.

— Rudolf főherczeg ő fensége mult szerdán Gödöllőn vizsgálatot tett a római jogból, a jogtörténetből és jogbölcselemből. A vizsgálaton, melyet Exner Adolf bécsi egyetemi tanár vezetett, ő Felsége a király meghívása folytán jelen volt Pauler Tivadar egyetemi tanár és Daruváry Alajos legfőbb ítélőszéki tanácselnök is. A vizsgálat reggeli nyolcz órától fél tizig tartott s kitünően sikerült. Ő Felsége legmagasb meglegedését nyilvánította Exner tanárnak.

— Közegészség- és életmentésügyi nemzetközi kiállítás lesz Brüsszelben a belga király pártfogásamelllett. A kiállítás jövőévi június 15-ikén nyitattik meg és tart október első napjáig. Tárgyát a közegészségügyre és életmentésre vonatkozó eszközök és találmányok fogják képezni. Az előkészítő magyarországi bizottság elnöke, Haynald Lajos kalocsei érsek ur ő excja, egy körözvényben felszólít a kiállításban való részvételre. A kiállítani szándéklóknak engedélyért folyóévi december 15-ikeig a Brüsszelben (Rue de la Pepinière 17.) székelő igazgatósághoz kell fordulniok.

— A képviselőház a hosszú szünet után f. hó 4-ikén tartotta első ülését, melyen felolvastatván a miniszterváltozásra vonatkozó legfelsőbb királyi leiratok, Tisza miniszterelnök, bemutatva a kormányt, rövid beszédben kérte a képviselőház támogatását.

— A kir. zálogházba Budapesten mult hónapban 33,713 darabot tettek zálogba 195,024 forintért; kiváltottak 33,813 darabot 276,657 forinttal; a kamatjövedelem 22,598 ffrt 89 krt tett.

— A budapesti távevezők, kikről multkor jelentettük, hogy csónakon teszik meg az utat a fővárosból Nagyváradig, huszonkilencz napi fáradságos utazás után érkeztek a célponthoz. A Sebes-Körösön oly nehéz volt az evezés, hogy naponta nem voltak képesek négy mérföldnél többet haladni.

— Pozsonyban a stylszerüleg helyreállított dóm felszentelése mult vasárnap ment végbe.

— A szepteso-laszii templom javítása alkalmával régi falfestményre bukkantak, mely Jézust legendai virágos felfogással ábrázolja.

— Az országos zeneakadémia megnyitása, mely f. hó 7-dikére volt tűzve, közbejött akadályok miatt, november 14-dikére halasztott.

— Borkiállítás és borvásár nyitattott vasárnap a köztelken s f. hó 20-dikáig fog tartani. Nyitva van naponkint délelőtti 9—12-ig s d. u. 2—4 óráig, a belépti díj 10 krajczár.

— Halálozások. Horn Ede államtitkár a kereskedelmi miniszteriumban, országgyűlési képviselő s ismert nemzetgazdasági író f. hó 2-kán hosszas szenvedés után élte 50-dik évé-

ben. — Molnár Lajos veszprém megyei szolgabíró 54 éves korában. — Oláh Károly volt debreczeni ügyvéd s utóbb a »Magyar Ujság-Egyetértés« főmunkatársa májzsáradásban. — Tormássy Mihály országgyűlési képviselő.

— Bécsben »Vándor« czim alatt Pilcz Mór szerkesztő szépirodalmi magyar hetilapot ad ki, mely célul tűzte, az osztrák fővárosban lakó magyarok között az összetartás kapását képezni. — A Ferencz-József-vonalon a mult héten borzasztó vasuti szerencsétlenség történt. Göpfritznél a vonat az utolsó koci kivételével a 12 öl magas töltésről lezuhant a mélységbe. Kilencz halott s ugyanannyi sebesült volt. Mások szerint a halottak száma harminczra megy. Azt mondják, hogy valaki bünös szándékkal fölszedte a sint s ez okozta a szerencsétlenséget. A vasutársulat 500 forint jutalmat tűzött ki annak, ki a vétkes nyomába vezet. Két uriasan öltözött egyén van gyanuban. — Tarnóczy salzburgi érsek visszanyerte eszméletét és szelütött tagjait is tudja már mozgatni. — Bécsben október hónapban harmincz öngyilkosság történt. — Grünne gróf császári főlovászmester agg kora miatt nyugalomba lépett. Ő Felsége ez alkalomból igen melegen írt elismerő kéziratot intézett hozzá.

— A philadelphiai világkiállítási épületek gazdasági csarnokának tetejét az orkán lesodorta s tizenkét embert temetett romjai alá. — Weimarban vasárnap Götthe-jubileumot tartottak, az nap volt ugyanis százéve, hogy a híres német költő oda érkezett s Weimarból hosszabb időre többé sem távozott. — Sarolta mexikói császárné állapota a legujabb tudósítások szerint ismét határozottan rosszabbra változott. — Marboeuf, a bölesödék föllállításának első tervezője, Müller Ágost Tivadar híres gordonkaművész és Weber Károly József ismert müncheni festő meghalt. — Straussberg ellen, ki Szentpétervárott még mindig fogva van, a csőd kihirdettetett. A passivák roppant összegekre rugnak. — Meleg botokat ajánl egy brüsszeli gyáros. E botok belül üresek s hőkifejtő folyadékkal vannak megtöltve. A ki ezen botokat használja, annak nincs keztyüre szüksége. A jó gyáros azonban nehezen fog sok botot eladni, mert sokkal egyszerűbb dolog, hogy az, kinek a keze fázik, télen ne járjon bottal, hanem dugja kezét a zsebébe. — Lucca Paulina asszony, goldenbergi birtokáról Zürichbe utaztában hintajáról leesett és súlyosan megsebesült. Hat hét előtt aligha fog Brüsszelben énekelhetni, hol szerződése szerint már e hó 3-ikán föl kellett volna lépnie. — A hollandi királyné súlyosan megbetegedett. — Mohl Róbert az ismert német jogtudós és birodalmi képviselő mult esütörtökön meghalt.

Meghívás. A Szent-László-Társulat budapesti tagjai a társulat védszentjének, szent Erzsébetnek teljes bucsuval egybekötött ünnepét f. évi november 21-ikén az egyetemtemplomban délelőtti 10 órakor tartandó szent misé-áldozattal fogják megülni, melyre a társulat t. cz. tagjai és minden rendű katolikus hívek teljes tisztelettel meghívotnak. Az igazgató választmánynak f. évi okt. 7-dikén kelt határozatából Ágoston Antal, titkár.

IRODALOM.

— A »Társulati Értesítő, mint Jézus szent szívének hírnöke« novemberi száma a következő tartalommal jelent meg: A katolikus népiskolai tanügynek felvirágoztatására irányzott

egyesülés. — A vezeklő (költemény) F. S.-tól. — Általános szándék november-hóra. P. Ramière H. után. — Néhány ájtatossági ima, melyekhez szent bucsúk vannak kövte. Intay Vazultól. — Gyakorlati útmutatások papok és nép számára Jézus Szive tiszteletének terjesztése iránt. II. — Részletes szándék november-hóra. — A borítékon Németh Sándor közleménye. Melléklet: »A tökéletességnek és keresztény erénynek gyakorlása.« Szerző tisztelendő P. Rodriguez Alf. Jézus-társaságabeli áldozár. Jáky F. II. kötet 16. iv.

— Beküldetett szerkesztőségünkhöz : »Zsinagógai beszédek« Löw Lipóttól, Szeged, kiadta Traub B. 1870. Ára 1 fjt 50 kr.

MINDENFÉLE.

Egy vizözön jóslása. Magister Stäfler, korának híres astrologusa, 1518-ban egy V. Károly spanyol király utóbb német császárhoz intézett prognostikonban az 1524-dik évre általános vizözönt jósolt, mely február havában az egész földet el fogná árasztani és tönkre tenni. Azt mondta, hogy több bolygó, különösen a Saturnus, Jupiter és a Mars össze fognak ütödni, s miután ezen összeütődés a haljegyben fog történni, okvetlenül vizözönt kell maga után vonnia. Stäfler jóslata, ki naptárai által híressé lett, egész Európában nagy föltűnést okozott. A császár és udvara megijedtek s a félelem általános lett annyival is inkább, minthogy több csillagjós szintén megerősíté Stäfler állítását. Ezen általános félelem a tudós Niphus Ágostont arra bírta, hogy érvekkel megczáfolja Stäfler jóslatát. A császár és környezete megnyugodott, azonban gróf Range Vitályos tábornok aggódni kezdett, hogy a császár Niphus röpirata által biztonságba ringatva el fogja mulasztani a hadsereg megmentését. Ő mindjárt kezdetben azt indítványozta volt, hogy föl kell keresni a legmagasb hegyeket, hová a hadsereg menekülhet s azokon raktárakat építeni, mibe azonban a Niphus röpirata által megnyugtattott császár nem akart beleegyezni. A tábornok erre reábirta Philologus Tamást, az astrologia híres tanárát Paduában, hogy czáfolja meg Niphust s egyttal egy római gymnasiumi tanár szintén bizonyítgatta, hogy a bolygók összeütöközése a haljegyben okvetlenül vizözönt fog előidézeni. A félelem Európa legnagyobb részében ismét általánossá lett, különösen Spanyolországban, Francia-, Olasz-, Németországban, Dániában, Svédországban és Norvégiában; sőt Franciaországban több ember meg is örült. Sokan, kik a tengerpartok közelében vagy nagy folyók mellett laktak s jöszágokat bírtak, eladták birtokaikat s magas hegyekre mentek lakni, hogy ott várják be a vizözönt. Mások hajókat építettek, hogy azokon a vizözön alkalmával menekülhessenek; általában mindenki tehetsége szerént sietett gondoskodni jövőjéről. Auriol elnök Toulouseban egy minden szükségessel ellátott nagy bárkát készíttetett, hogy családjával abban várja be a vizözönt. Négy erős köoszlop helyezettte a bárkát, hogy azt a viz első rohama mindjárt magával ne ragadhassa. A wittenbergi polgármester egy hordó sert vitetett a padlására, hogy utoljára legalább sert ihasson, mielőtt vizre kerülne a dolog. — Végre bekövetkezett a rettegett február; a legtöbb helyen, majdnem egész Európában az ég derült, szép volt minden eső nélkül; a vizözön — a papirosan maradt.

Egy chinai hadiparancs. A nyugati hatalmasságok háboruja alkalmával China ellen a következő chinai hadiparancs jelent meg: »Főleg egy körülményre vigyázzatok. Oly néppel van dolgotok, mely oly szűk nadrágot visel, hogy katonája, ha egyszer leesett, nem képes újra fölkelni. Ez okból tehát mindenekelőtt arra kell törekednetek, hogy a katonákat ledöntésétek. Mázoljátok be ennél fogva arczaitokat amily ijesztően csak tudjátok, s így közeledve az ellenséghez üssetek borzasztó zajt, vágjatok irtózatossá pófákat. Az ellenség erre megijed és földre esik. Ha ez megtörtént, akkor azután a győzelem már a titek.«

Szent-István-Társulat.

K i m u t a t á s

a Szent-István-Társulat igazgatóságához beküldött pénzekről. fjt kr.

Sávoly József esperes, tardi pléb.	50	40
Püspöky Alajos esperes, sarkadi pléb.	22	5
Hegedüs István váci karkáplány	77	60
Vrabely Mihály trauczonfalvi lelkész	16	—
Lentz Simon érsekújvári káplány	54	15
Simonides Károly pazmaneumi növendékpap	17	43
Tormásy Gábor szabadkai kápl.	37	80
Németh Endre Csokonyáról	3	15

Magyarhonban

legbővebben fölszerelt gyári-raktár

Misemondó ruhák

és egyházi-szerekkel

római katolikus és görög rítusban.

Misemondó-ruhák,

Dalmatikák, pluvialék,

albák, rochette,

zászlók, lobogók stb.

Monstranzok, kelyhek,

ciboriumok, füstölők,

lámpák, gyertyatartók,

tűzaranyozott, chinaezüst-

és próba-ezüstből.

PONTIFICÁLÓ ESZKÖZÖK

leggazdagabb kiserelésig.

OBERBAUER ALAJOS,

váci-utca 15. szám, Budapesten.

(45—52.)

Kiadja a Szent-István-Társulat (Lövész-utca 11-dik szám.) — Felelős szerkesztő: **Ágoston Antal.**

Budapest. 1875. Nyomatott az »Athenaeum« nyomdájában (Ferenciek tere Athenaeum-épület.)